

ธรรมะกางร่ม

พระอาจารย์สงบ มนสฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมะเนอะ เราจะมาประพฤติปฏิบัติ เราจะมาค้นหาสัจธรรม สัจธรรมเป็นสัจธรรมความจริงนะ สัจธรรมนี้มีค่าขนาดไหน แม้แต่ เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้ เห็นใหม่ เสียสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เสียสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เสียสละชีวิตเพื่อรักษาธรรม มันมีคุณค่าแค่ไหน มีคุณค่า ครูบาอาจารย์เราท่านยอมเสียสละชีวิตเลยละ ยอมเสียสละชีวิตแลกสิ่งนี้มา

ถ้ายอมเสียสละแลกสิ่งนี้มา มันก็ต้องเป็นการลงทุนลงแรงขนาดนั้นหรือ เป็นการลงทุนลงแรงต่อเมื่อท่านต่อสู้กับกิเลส เวลาต่อสู้กับกิเลส กิเลสตีความความทะยานอยากเวลา มันปลิ้นปล้อนมันหลอกหลวง เห็นใหม่ ต้องทุ่มเทกันขนาดนั้น แต่เรายังไม่เจอกิเลสไง เรายังไม่เจอกิเลส เรายังไม่เห็นกิเลสใช่ไหม ทำไมต้องทุ่มเทกันขนาดนั้น

เราไม่ต้องทุ่มเทขนาดนั้น เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์ก็มีศักยภาพ เรามีการศึกษา เรามีปัญญาขึ้นมา เราปฏิบัติของเราในทางนุ่มนวลก็ได้ เราปฏิบัติของเราในทางที่วามัชฌิมาปฏิปทาตามความพอใจของเราก็ได้ ถ้าปฏิบัติอย่างนั้นก็แล้วแต่ว่าจิตนิสัยของคน ถ้าจิตนิสัย เห็นใหม่ จิตนิสัยที่นุ่มนวล จิตนิสัยที่เขาต้องการความละมุนละม่อม เขาก็ปฏิบัติของเขาอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา เพราะครูบาอาจารย์ของเรานะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านแสวงหา ท่านค้นคว้า การเที่ยวแสวงหา การค้นคว้านะ เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะศึกษาว่าพุทธประวัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากใคร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากพระเจ้า-สุทโธทนะกับนางมหายา แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา บุพเพนิวาสานุสติญาณ “เราเคยเป็นพระเวสสันดร เราเคยเสวยทศชาติ เราเคย เราเคย” เห็นใหม่

พอเราศึกษาประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะบอกว่าองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดไหน ถึงได้มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ถึงได้พยายามค้นคว้าสัจจะความจริงอันนี้ขึ้นมา ฉะนั้น เวลาเราศึกษาเรื่องครูบาอาจารย์ของเรา ก็เหมือนกัน หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเกิดมา เห็นใหม่ เกิดมาเป็นชาวอุบลฯ นั่นนะ แต่ว่าท่านมีอำนาจวาสนาของท่าน ท่านนี่ก็อยากจะบวชตั้งแต่เล็กแต่น้อย แล้วจังหวะและโอกาสของคน

คนที่เกิดมา ถ้ามีบุญอำนาจวาสนามันจะมีเหตุมีผลให้เราพลิกแพลงของเรา ให้คน คนนั้นได้ออกประพฤติปฏิบัติ ให้คนคนนั้นได้ออกแสวงหา ถ้าแสวงหา แสวงหาที่ไหน เวลาออก แสวงหา แสวงหาในหัวใจของเราแน่ละ แต่เวลาในหัวใจ หัวใจมันอยู่ที่ไหน อยู่ในร่างกายนี้ใช่ ไหม เวลาประพฤติปฏิบัติก็ต้องเอาร่างกายนี้มาประพฤติปฏิบัติ

ถ้ามันหยาบๆ เห็นใหม่ หยาบๆ เราก็ว่า เราจะทำอย่างไร เราจะปฏิบัติอย่างไร มันจะ ได้มรรคได้ผลของเราขึ้นมา เห็นเวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ ท่านทุ่มเทขนาดนั้น เราจะมี ความทุ่มเทขนาดนั้นได้มากน้อยขนาดไหน ถ้ามีหนทางใดที่เป็นทางที่สะดวกสบายกว่า เราก็จะไปทางนั้น เราคิดหมดเลย แต่มันเป็นความจริงหรือเปล่า?

ถ้าเป็นความจริง คนที่มีอำนาจวาสนา เห็นใหม่ ดุสิต เวลาคองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ อุทกดาบส อापารดาบส ท่านเป็นคนบอกเลยว่า “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เสมอเรา มีความเห็นเหมือนเรา เป็นอาจารย์ได้ สอนได้” เจ้าชาย สิทธัตถะไม่เชื่อๆ ไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะในหัวใจเรามันยังมีกิเลสอยู่ คำว่า “กิเลส” นะ กิเลส คือความลังเลสงสัย เรายังมีความลังเลสงสัย เรายังไม่มีความเข้าใจในชีวิตของเรา ชีวิตนี้มันยังมีติดมนอยู่

ถ้าชีวิตยังมีติดมนอยู่แล้วเขาบอกว่า เรามีปัญญาๆ เรามีความสามารถ มีความสามารถเราแก้กิเลสเราไม่ได้ ถ้าเราแก้กิเลสไม่ได้ ท่านถึงไม่เชื่อใจ คำว่า “ไม่เชื่อ” เห็น ใหม่ ดุสิต วุฒิภาวะ วุฒิภาวะของใจที่มีวุฒิภาวะจะไม่เชื่อสิ่งใด เวลาคองค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าแสดงธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม อนุ-ปุพพิกกา สอนเรื่อง ทานนะ เพราะอะไร เพราะคนเขาจะรู้อะไรกับเรา เขาอาบเหงื่อต่างน้ำหาอยู่หากิน เขาก็ลำบาก ลำบากพออยู่แล้ว

แต่เวลาเขาหาอยู่หากินลำบากลำบากจนพออยู่แล้ว แต่ถ้าคนมีสติมีปัญญาของเขา เห็นไหม นี่เป็นทางออกๆ ใจ แต่ว่าทางออกของเขา ถ้าจิตใจของเขายังไม่สมควรที่จะได้ทางออก อย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อนุบุพพิกตาให้เขามีความเสียสละทาน ความเสียสละทาน ถ้าเสียสละทานของเขาเพื่อบุญกุศลของเขา ถ้าบุญกุศลของเขา เขาทำของเขา แล้วเขาได้ประโยชน์ของเขา เขาเห็นประโยชน์ของเขา

เราเสียสละทานขึ้นมา คุณสิ ในสังคมถ้ามีความขัดแย้ง เราไกล่เกลี่ยเขา เขาก็มีความสุขของเขา สังคมถ้ามีความขาดแคลน เราได้เสียสละแจกจ่ายกับเขา สังคมก็ดีขึ้นมา สังคมก็มีความสุขของเขา ถ้าความสุขมันเกิดขึ้นมาจากอะไร ความสุขมันเกิดขึ้นมาจากการเสียสละของเรา ความสุขเกิดขึ้นมาจากการกระทำของเรา จิตใจมีมุมมองมีความเห็นอย่างนั้น จิตใจควรแก่การงานใหม่ แต่จิตใจบางคนหยาบกระด้างมันก็ไม่ทำอย่างนั้นหรอก

ถ้าจิตใจของคน อนุบุพพิกตา ให้เขาทำขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อจิตใจให้เขานุ่มนวล จิตใจเขาควรแก่การงาน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เห็นไหม คนที่มีสติมีปัญญาที่ฟังแล้วเข้าใจ ซาบซึ้งมาก เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหายภาชนะที่คว่ำอยู่ให้มันหงายขึ้นมา ภาชนะที่คว่ำอยู่ไง ฏิกุลิมานะของเรามันจะปิดบังหัวใจของเรา ไม่เคยฟังใคร ฟังเขาก็ฟังเพื่อเก็บผลประโยชน์มาจากเรา เก็บผลประโยชน์คิดว่ามันเป็นประโยชน์ มันเป็นโทษทั้งนั้น มันเป็นโทษเพราะกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก ความเห็นของเรา มุมมองของเรา ลักษณะของเรา มันเก็บผลประโยชน์ได้มากน้อยแค่ไหน

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม ถ้าเป็นความจริงขึ้นมามันสะท้อนใจ ถ้าสะท้อนใจมันจะหาทางออกของมัน ถ้าหาทางออกของมันมีการกระทำของเรา เห็นไหม ถ้าทำเราเกิดเป็นมนุษยเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราได้อาศัยร่มเงาของศาสนา

ร่มเงาของพระพุทธศาสนา เห็นไหม ประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรม เห็นไหม คนที่มีประเพณีวัฒนธรรม คุณสิ เวลาทางโลกเขาสร้างภาพกัน เขาว่า เขาเป็นคนดีทั้งนั้น เขามีการประชาสัมพันธ์กัน เขามีการจ้างการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เขาเป็นคนดีๆ นั่นนะ สร้างภาพกันไปทั้งนั้น แต่ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงของเราจะ เราจะสร้างภาพอย่างนั้นไหม เราไม่สร้างภาพอย่างนั้น

คนอยู่ด้วยกัน เห็นไหม คุณสิ พระเราอยู่ด้วยกัน พระอยู่ด้วยกันจะรู้ว่าศีลของใครสะอาดบริสุทธิ์ไหม ศีล อยู่ด้วยกันมันคลุกคลีกัน มันเห็นตลอด ธรรมจะรู้ได้

ต่อเมื่อแสดงออก การแสดงธรรมจะรู้เลยว่าในหัวใจเขามีคุณธรรมมากน้อยแค่ไหน ถ้าเขาแสดงธรรมมีเท่าไหนก็พูดได้แค่นั้น ถ้าพูดได้แค่นั้น ดุสิ เราฟังเทศน์กัน ฟังธรรมกันๆ ฟังธรรม คุณทางปริยัติ เวลาฟังธรรมเราซาบซึ้งมากๆ ก็นั่นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไมจะไม่ซาบซึ้ง แต่คุณธรรมในใจล่ะ

คุณธรรมในใจ เห็นไหม ที่เรามาหากันอยู่ที่นี่ เราจะมาหาคุณธรรมในใจของเรา ถ้าหาคุณธรรมในใจของเรามันต้องเกิดนะ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าไม่มีเหตุ ไม่มีการกระทำ คุณธรรมมันจะมาจากไหน ถ้าคุณธรรมมาจากความเพียร ความเพียร เห็นไหม คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ถ้าความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ทำไมต้องมีความเพียรล่ะ ความเพียรเพราะมันจะค้นหาหัวใจของเราไป

ถ้ามันต้องค้นหาหัวใจของเรา ถ้ามันได้หัวใจของเราขึ้นมาแล้ว หัวใจมันจะทำงานขึ้นมา ถ้ามันไม่ได้หัวใจของเราขึ้นมา มันก็สมองทำงานไป มันอาการของใจทั้งนั้น อาการคือ สัญญาความจำได้หมายรู้ การศึกษาทางโลกทั้งหมดเป็นวิชาชีพ การศึกษาทางโลกทั้งหมดเป็นโลกียปัญญา ปัญญาของเรา ความรู้สึกนึกคิดของเราทั้งหมด เป็นโลกียปัญญาทั้งหมด เอาโลกียปัญญา มีศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นเรื่องโลก

เราศึกษามาแล้ว ศึกษาก็คือศึกษา เขาศึกษามาไว้ให้เพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม วางธรรมไว้ ธรรมและวินัย นี่ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติเป็นการศึกษา เราต้องศึกษา ศึกษามาเป็นแนวทาง แต่เวลาศึกษาขึ้นมาแล้วกิเลสมันก็ร่วมด้วย กิเลสมันสมุทัย มันเจือปนมา แล้วศึกษาขึ้นมาแล้วก็ว่าเข้าใจๆ เรามีความเข้าใจของเรา ความเข้าใจ

ถ้ามันภาคปฏิบัติล่ะ แล้วภาคปฏิบัติ เราศึกษามาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัตินะ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา การศึกษานั้นมันจะเป็นโทษ มันจะเป็นโทษเพราะเรารู้ไปก่อน มันจินตนาการไปทั้งนั้น แล้วเวลาการประพฤติปฏิบัติเขาจะให้วางไว้ วางไว้ให้ได้ไง ถ้ามันวางได้ เราวางของเรา แต่นี่เวลาความรู้สึกนึกคิดมันวางได้ยาก สิ่งที่ยากจะจำก็จำไม่ได้ สิ่งที่ไม่ต้องการมันก็เกิดตลอดเวลา สิ่งที่ไม่ต้องการมันคิดอยู่ตลอดเวลา ใ้สิ่งที่ยากได้มันไม่คิด เพราะอะไร

เพราะเวลาเราเกิดนี่นะ เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ทำไมถึงเกิดล่ะ เพราะมันมีจิตปฏิสนธิ จิตมันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเพราะอะไร มันเวียน

ว่าตายเกิดในวิภวัญเพราะพญามาร เพราะอวิชาความไม่รู้ เพราะความไม่รู้มันปิดหูปิดตาถึงได้เวียนว่ายตายเกิด พอเวียนว่ายตายเกิดขึ้นมา เพราะเราเวียนว่ายตายเกิดขึ้นมามันมีอวิชาไซ้ใหม่ อวิชาคือความไม่รู้ ไม่รู้ในอะไรละ ไม่รู้ในสิ่งจะ ไม่รู้ในกาลเทศะ

แต่เวลามันส่งออก มันรู้ไปหมด แล้วเวลาส่งออกไป ส่งออกคือโลกีย์ปัญญา ส่งออกมันออกไปรับรู้ เวลาการส่งออกมันก็เป็นจิตเป็นนิสัยของคนอีก จิตนิสัยของคน คนหนุ่มนวล คนกระด้าง คนต่างๆ มันเป็นจิตนิสัย แล้วสิ่งนี้ศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก็ว่าเข้าใจ เวลาเข้าใจขึ้นมา เราจะเอาจริงเอาจังขึ้นมา เอาจริงเอาจังขึ้นมาไม่ได้

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเรา พระกรรมฐาน พระกรรมฐานเวลาบวชกับอุปัชฌาย์มา นั่นแหละเรียนปริยัติจบแล้ว เพราะว่าอะไร เพราะว่าเวลาบวชเข้ามา เกสา โดมานชา ทันทตา ตโจ กรรมฐาน ๕ อุปัชฌาย์ให้มาแล้ว แล้วเวลาบวชขึ้นมา อุปัชฌาย์บอกว่า นั่นนะให้อยู่โคนไม้ รุกขมูลเสนาสนัง นี่บวชมา การบวชมามันได้กรรมฐาน ๕ มาทุกองค์ แล้วก็บอก รุกขมูลมาด้วย ให้อยู่โคนไม้ ให้อยู่เรือนว่าง ให้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้ตามความเป็นจริง

แต่เรายังไม่แน่ใจของเรา เราก็มาศึกษาก่อน ศึกษาภาคปริยัติขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ เวลาศึกษาขึ้นมาแล้วมันก็ล้งเลงส้อย แล้วจะมีผู้ใดคอยชี้ทางเรา เพื่อจะให้เราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมาให้ได้

ถ้าคอยชี้ทางเรา ชี้ทางคือชี้หัวใจนี้ หัวใจที่มันดินรนอยู่นี้ ถ้าหัวใจมันดินรนอยู่นี้ เห็นใหม่ เราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนานี้เราได้ร่วมเงาจะร่วมเงาด้วยสังคม ด้วยวัฒนธรรมประเพณี มีการเสียดสละ มีการเจือจางกัน มีการเห็นอกเห็นใจกัน แล้วเวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมาละ นี้วัฒนธรรมนะ เราได้ความร่วมมือจากพระพุทธศาสนา

แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม แต่ถ้ามันเป็นธรรมะ ถ้าเราปฏิบัติด้วยความดีใจ ดันเดาๆ เพราะอะไร เพราะมีความรู้ เรามีความรู้ เราก็ดันเราก็เดา เราก็คาด เราก็ทาย ก็บอกว่าเป็นการสันนิษฐาน มันเดาทั้งนั้น สันนิษฐานคือเดาทำไม่ถึงต้องสันนิษฐานละ สันนิษฐานเพราะเรายังไม่รู้ไง ยังไม่รู้ต้องสันนิษฐานเอา

แต่ถ้าเวลาครูบาอาจารย์เราเวลาประพฤติปฏิบัติท่านไม่ให้สันนิษฐาน ท่านไม่ให้ทำ อะไรทั้งสิ้น กำหนดพุทธโธ กำหนดพุทธโธเพราะอะไร เพราะให้จิตมีคำบริกรรม ถ้าไม่มีคำบริกรรมก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งที่เราศึกษาแล้วศึกษามาด้วยโลกีย์ปัญญา ปัญญาอย่างนี้คือปัญญา

การค้นคว้าการวิเคราะห์วิจัยขึ้นมา วิเคราะห์วิจัยขึ้นมามันก็ได้ความปลื้มใจ คุณี เวลาศึกษา พุทธประวัติ คนที่ศึกษาพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบางคนน้ำตาไหลนะ มันซาบซึ้ง ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสร้างอำนาจวาสนาบาบามีมาขนาดนั้น ทำไมชีวิตของท่านยังต้องสมบุกสมบันให้เผชิญกับกิเลสขนาดนี้ แล้วเราละๆ แล้วเราจะทำอย่างนี้ได้ไหม

ฉะนั้น เราไม่ต้องเทียบอำนาจวาสนากับใคร เราจะเทียบอำนาจวาสนากับเรา ถ้าเรามีสติปัญญา เรามีศรัทธามีความเชื่อ คนเราเกิดมาถ้าเป็นชาวพุทธ เราพุทธที่ทะเบียนบ้าน ๖๐ กว่าล้านคน แล้วพุทธทั่วโลกละ พุทธที่ทะเบียนบ้านใด เขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร เขามีความรู้สึกนึกคิดว่าจะค้นคว้าใหม่ เวลาค้นคว้าหาสัจธรรมๆ เวลาเราทำบุญ เราก็ว่า “เราได้อะไรหรือเปล่า” ทุกคนจะถามว่า “ทำบุญจะได้บุญหรือเปล่า ได้บุญมากได้บุญน้อยขนาดไหน”

ฉะนั้น ใต้นั้นเป็นความคาดหวัง สันนิษฐาน แต่เวลาจะปฏิบัติเอาความจริง เอาความจริงถ้าเราทำความสงบของใจเราไว้ไม่ได้ เราก็จะไม่ได้สัมผัสธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็น ตถาคต เวลาเราเร้าร้อน เวลาความทุกข์ เรานั่งคุยกัน เรานั่งปรับทุกข์ด้วยกัน คุยกันได้ทั้งวันทั้งคืนเลย เรื่องความทุกข์พูดได้ตลอดเวลาเลย แต่เวลาเรื่องความสุขละ เรื่องสัจธรรมละ สัจธรรมก็สัญญาไป

ธมฺมสากัจฉา **เอตมฺมมฺงฺคฺลฺมฺตฺตมํ** เวลาเขาประพฤติปฏิบัติธรรม เขาให้สนทนาธรรมกันเป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นมงคลชีวิต การ **ธมฺมสากัจฉา** เป็นมงคลชีวิต แต่เวลาเราคุยธรรมะกัน เราคุยธรรมะกันเอาแพ้เอาชนะกันหรือ แล้วทำไมต้องมาเอาแพ้เอาชนะกัน เวลาคุยธรรมะกัน เขามีความรู้ความเห็นของเขา มันก็เรื่องของเขา

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เวลาเราตั้งสติ เราตั้งสติของเราขึ้นมา เวลาเราไม่ปฏิบัติเราคิดว่าปฏิบัติ เราทำอย่างไรก็ได้ เราว่าเราปฏิบัติได้ ทำไมเราทำไม่ได้ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนานี้ทำไมทำไม่ได้ งานทุกอย่างเราก็เคยทำมาแล้ว งานหนักหนาสาหัสสาครรจ์ขนาดไหน โลกเราก็ได้สมบุกสมบันมาแล้ว ทำไมเราจะเอาหัวใจของเราไม่ได้ เวลามาศึกษาปฏิบัติให้หนึ่งเฉยๆ นั่งไม่ได้แล้วจิตมันหลุกหลิกๆ มันมีทางออก มันคิดร้อยแปดไปทั้งนั้น ถ้ามันคิดร้อยแปดไปโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติของจิตเป็นอย่างนั้น ชาติผู้ สันตติ ธรรมชาติของมันเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามีคำบริกรรมพุทโธๆ เห็นไหม พุทโธๆ นี่พุทธานุสติ เราจะลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเรากำหนดพุทโธ สะเทือน ๓ โลกธาตุ มันสะเทือน ๓ โลกธาตุ มันสะเทือนหัวใจเรา ถ้าจิตใจเรามั่นคง เวลากำหนดพุทโธมันสะเทือนหัวใจเรามาก แต่ถ้าจิตใจเราไม่มั่นมันคง มันสั่นแต่ที่ว่าทำ เวลาทำก็ทำสั่นแต่ที่ว่า แต่มันจะเอาผลจริงๆ “เวลานี้ก็ทำจริงๆ แล้วไม่ได้สั่นแต่ที่ว่า ก็ตั้งใจแล้วละ” ตั้งใจ! ตั้งใจของใคร อำนาจวาสนาของใคร มันทำมากน้อยแค่ไหน ถ้ามันทำมากน้อยแค่ไหน เห็นไหม

ดูสิ ถ้าสังขารเป็นความจริง สติ สติปัญญา สติมันก็คือสติ ภาวนามยปัญญามันเกิดจากจิต เพราะเรามีจิต แต่เรามีวิชาครอบงำอยู่ เราถึงทำอย่างนั้นไม่ได้ เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเข้าใจไปหมด เวลาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์เข้าใจไปหมดเลย แต่ข้อเท็จจริงในใจของเรามันไม่มี ถ้ามันไม่มีขึ้นมา มันก็ไม่ใช่ความจริงขึ้นมาใช่ไหม เวลาที่เลสมันชักนำไปอย่างนั้น ถ้าเราเอาจริงของเราละ เราตั้งสตินะ คำว่า “ตั้งสติ” ครูบาอาจารย์ท่านรู้

อย่างเหมือนเราคนป่วยไปหาหมอ จะถามหมอเลยว่า “เราเจ็บไข้ได้ป่วยมันจะหายไหม เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นโรคอะไร แล้วจะรักษาได้อย่างไร” เพราะอะไร เพราะเราถามหมอ เพราะหมอเขาเรียนทางวิชาการการแพทย์มา เขารู้ของเขา

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาท่านรู้ว่า จิตเดิมแท้มีสองใจ ความเป็นไปของจิตมันเป็นแบบนี้ แต่ที่มันสมบรูณ์สมบรันกัน มันทุกข์มันยากกันอยู่นี่ พญามารครอบครองของมาร ตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยายของมัน จนลูกหลานของมาร ครอบครองของมัน มันเหยียบย่ำอยู่บนหัวใจนี้ มันอาศัยหัวใจของสัตว์โลกเป็นที่อาศัย แล้วก็ปิดหูปิดตาไม่ให้เข้าใจ ศึกษาธรรมะมา มีบุญกุศลขนาดไหนทำไปเป็นอามิส มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ครอบครองของมารมันก็ยังพอใจของมันอยู่ เพราะอะไร เพราะเป็นที่พึ่งอาศัยของมัน เห็นไหม

พอเรากำหนดพุทโธๆ มันรู้มันสะเทือนตัวมันแล้ว เพราะกำหนดพุทโธๆ พุทธา-นุสติ ไง เพราะอะไร เพราะพญามารมันกลัวอะไร มันกลัวธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สํารอกคายอวิชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการได้ปัญญาวิคคีย์ ได้ยสะ พระอรหันต์ทั้งนั้น พระอรหันต์คือฆ่ากิเลสไป พระอรหันต์คือฆ่าทำลายอวิชาไป พญามาร

ได้สารอกได้คายของมันออกไปแล้ว ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาท่านปฏิบัติมาอย่างนั้น

แต่เราจะทำความจริงของเราขึ้นมา เราจะเอาความจริง เราไม่ใช่ดูบๆ คล้ำๆ เราไม่ได้ทำสักแต่ว่าทำพอเป็นพิธี พอทำเป็นพิธีเพราะมันเป็นแพชชั่น ตอนนี่การปฏิบัติธรรมมันกำลังเฟื่องฟู เราก็จะทำไปกับเขา พอทำไปเป็นพิธีมันก็ได้พิธีไป พอทำเป็นพิธีมันก็ได้บรรเทาทุกข์ไ้ร่วมเงาของศาสนาไป ขนาดเราไปวัดไปวาเรายังปลื้มใจ วัดวาที่เขามีข้อวัตรของเขา เขารักษาความสะอาดของเขา เราเข้าไปแล้วที่อยู่ของผู้ทรงศีล เราเข้าไป เรายังรู้สึกว่ามันแปลกหูแปลกตา แล้วเรามาศึกษาทำไมมันจะไม่บรรเทา ปฏิบัติมันก็ได้บรรเทานั้นแหละ มันก็ได้แค่นั้นแหละ

แต่ถ้าจะเอาจริง ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ท่านรู้ถึงเล่ห์กลและมายาของมัน เวลาจะทำความดีมันก็เพื่อให้มีโอกาสได้ทำเท่านั้น แล้วมันก็ปิดหูปิดตาต่อเนื่องกันไป เล่ห์กลของมัน มันพอผ่อนให้เราได้หายใจเท่านั้นแหละ พอผ่อนให้เราได้หายใจเราก็เชื่อมั่นแล้ว ว่าเราทำแล้วได้บรรเทาทุกข์ มันบรรเทา คำว่า “บรรเทา” เวลาปฏิบัติธรรมแล้วว่าจะดวงสบายไปหมดละ สะดวงสบายสะดวงอะไร

แต่ถ้าเอาความจริงเรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลาพุทโธๆ จิตมันละเอียด จิตมันหยาบ แต่มันเริ่มต้น การประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นมันแสนยากทั้งนั้นแหละ เหมือนคนหัดใหม่ คนหัดใหม่ทำอะไรแล้วก็ไม่เป็นทั้งนั้นละ เราก็มีสติปัญญาพยายามชวนชวายของเรา เราทำของเรา เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาขนาดไหน เราทำเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตมันมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามา มันเกิดความมหัศจรรย์แล้ว จากพุทโธไม่ได้มันก็พุทโธได้ พอพุทโธได้ พุทโธ พุทโธกับจิตทุกอย่างมันกลมกลืนกัน พอมันกลมกลืนกันทำไมมันทำง่ายละ สิ่งที่ยังมันทำว่าทำยาก สิ่งที่ยังทำอะไรก็ไม่ได้ สิ่งที่ยังทำอะไรก็เลสมันมารยาสาไทย มันพลิกเพลงตลอดเวลา พุทโธคำหนึ่ง เห็นไหม มันก็อยู่คนละทวีป จิตก็อยู่อันหนึ่ง สติก็อยู่ทวีปหนึ่ง กำหนดไปทวีปหนึ่ง แล้วมันจะมาร่วมเป็นสามัคคี เป็นสัมมาสมาธิได้อย่างไร

เราตั้งจิตของเรา เรากำหนดของเราด้วยความชัดเจนของเรา ถ้าชัดเจนของเรา เห็นใหม่ เวลาธรรมะ เห็นใหม่ ธรรมสังฆธรรม เวลาทางโลกนะ เวลาเราทุกข์เรายาก พอมีคนมา

ช่วยเหลือเจือจานจนเจือเรา แต่ถ้าเราสร้างเนื้อสร้างตัวของเราได้ เราจะยืนอยู่บนลำแข้งของเราเองได้ พุทฺโธ จิตมันสงบ

พอจิตมันสงบเข้ามา จิตมันสงบเข้ามามันมีความมหัศจรรย์ คนเราความมหัศจรรย์นะ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เวลาเขาทำบรรเทาทุกข์ๆ มันเป็นอารมณ์ อารมณ์ที่มันตั้งเครียด เราศึกษาธรรมะเราก็ซาบซึ้ง มันปล่อยอารมณ์หนึ่ง มันก็ไปอยู่อีกอารมณ์หนึ่ง มันไม่เห็นตัวจิตหรอก มันเป็นอารมณ์ คำว่า “อารมณ์” เห็นไหม อารมณ์ คือ ความรู้สึกนึกคิดของเรา มันก็เป็นอารมณ์อันหนึ่ง เพราะมันมีจิต

คนตายคิดไม่ได้เพราะมันไม่มีจิต ตัวจิตนี้แหละตัวความรู้สึกนึกคิด เวลามันคิดออกไป มันคิดออกไปนี่สัญญาอารมณ์ แล้วเวลามันคิดถึงความทุกข์ความยาก มันคิดถึงชีวิตประจำวันของมัน มันก็มีความทุกข์ของมัน เวลาคิดถึงตรีกในธรรม ธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดแล้วมันก็ซาบซึ้ง มันบรรเทา มันก็เป็นอารมณ์อันหนึ่ง

เราพุทฺโธ เป็นอารมณ์ใหม่ ก็เป็น เพราะมันเป็นวิตก วิचार ระลึก ยกขึ้น ถ้าไม่ระลึก พุทฺโธมันก็อยู่ในตำรา พุทฺโธมันก็เป็นชื่อ มันเป็นชื่อเท่านั้น มันเป็นอักษรที่เขียนขึ้นมา แต่ความจริงครูบาอาจารย์ของเราท่าน เวลาหลวงตาท่านบรรลุนิพพานขึ้นมา เห็นใหม่ ท่านกราบแล้วกราบเล่าๆ กราบใครละ ท่านกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้วสองพันกว่าปี หลวงตาท่านกราบอะไร นี่ไง นั่นนะคือพุทฺธะแท้ พุทฺธะแท้คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่เวลาเราระลึกขึ้น เรายกขึ้น ถ้าจิตยกขึ้น เห็นใหม่ ยกขึ้นระลึกขึ้น เวลามันพุทฺโธมันวิตก วิचार วิตก วิचारจิตมันมีการกระทำ เวลาจิตมันพาดพิงถึงอารมณ์ ส่งออกไปที่อารมณ์ ตัวจิตมันไม่เห็นหรอก เห็นแต่อารมณ์ไง เราเห็นแต่ความอารมณ์หยาบ อารมณ์ละเอียด เราเห็นแต่อารมณ์ แต่ตัวจิตมันอยู่ไหน แต่พุทฺโธๆ นะ ก็อารมณ์เหมือนกัน แต่อารมณ์มันยกสู่วิตก วิचार

องค์ของสมาธิ วิตก วิचार ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ นั้นชื่อแท้จริง ถ้ามันชื่อแท้จริงเราพุทฺโธๆ เวลาจิตมันสงบมันวางได้ แต่มันจะเทียบเคียงว่าเป็นวิตก วิचार เป็นปีติ เป็นสุข เป็นเอกัคคตารมณ์ มันยังไม่เข้าใจ เพราะคนปฏิบัติใหม่ทำบ่อยครั้งเข้ามีความชำนาญมากขึ้น จน

จิตมันตั้งมั่น เห็นไหม ธรรมะมันทางร่ม เวลาทางโลกเขาทำธุรกิจกัน คนที่เขาจะหาผลประโยชน์ ถ้าคิดว่าธุรกิจอันนั้นมันเจริญงอกงาม เขาจะขอมีส่วนร่วมด้วย เขาจะเอาร่วมมาให้

เวลาธุรกิจของเรามีปัญหานั้น เขาฉกฉวยเอาร่วมไปเลย เอาทุนของเขาออกไป เราก็มีแต่ตั้งอ่อนแอ เห็นไหม ถ้าเราพุทธโธๆ จนธรรมะมันทางออก จากที่เราใช้ เราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราอาศัยร่มเงาของศาสนา เราอาศัยร่มเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง แล้วเรากำหนดพุทธโธๆ จนจิตมันมีความมั่นคงของมัน นี่ธรรมะทางร่ม ทางขึ้นมาบนหัวใจของเรา หัวใจถ้าจิตมันสงบแล้วมันจะมีความสุขนะ

ถ้ามีความสุข คนที่จิตใจของเราอ่อนแอ จิตใจที่ไม่มีกำลัง พอจิตมันสงบเข้ามานี่ “อ้อ! นิพพานเป็นอย่างนี้เอง มันว่างอย่างนี้เอง” ทั้งๆ ที่ว่าโดยสังขธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “สมาธิแก้กิเลสไม่ได้หรอก สมาธิแก้กิเลสไม่ได้” ความสุข ความสงบระดับอันนี้แก้กิเลสไม่ได้ เพราะมันไม่ใช่ปัญญา แต่ก็ต้องอาศัยความสุข อาศัยความสงบ อันนี้มันถึงจะเกิดโลกุตตรปัญญา ปัญญาการชำระล้างกิเลสมันต้องมีพื้นฐานของจิตเราเป็นพื้นฐาน

เพราะว่าจิตเรานี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พอจิตมันเวียนว่ายตายเกิด ขณะที่เกิดมันมีวิชาครอบงำ มันถึงได้เกิด พอเกิด เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอบปาดิเกะ แล้วเวลาเกิดได้สถานะไหน มันก็เอาสถานะนั้นศึกษาเล่าเรียน เทวดา อินทร์ พรหม มาพึ่งเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ดูเทวดา อินทร์ พรหม มาพึ่งเทศน์สิ เขาก็ได้สถานะของเขามาพึ่งเทศน์ เทวดาพึ่งเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จเป็นหมื่นเป็นแสนก็มี เทวดามาพึ่งเทศน์ได้เป็นบุญกุศลไปก็มี นี่อำนาจวาสนาของจิตมันไม่เหมือนกัน

ถ้าอำนาจวาสนาของจิตไม่เหมือนกัน เพราะเขามีจิตมา เขามีศรัทธามีความเชื่อมีเจตนา เขามาพึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็มีศรัทธามีความเชื่อ เห็นไหม เขามีศรัทธาความเชื่อ เราเกิดเป็นมนุษย์เพราะอำนาจวาสนาเป็นอริยทรัพย์ เพราะเราได้สถานะของความ เป็นมนุษย์มาได้มนุษย์มา ได้มนุษย์มา เขาก็ดำรงชีวิตของความ เป็นมนุษย์ไง

เรามีหน้าการงาน เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เขาก็มาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระเป็นนักรบ นักรบคือรบกับกิเลส เรามีเวลา ๒๔ ชั่วโมงก็จะต่อสู้กับกิเลสตลอดเวลา ต่อสู้กันที่ไหน

ต่อสู้อยู่ในทางจงกรม ในทางที่นิ่งสมาธิภาวนา การนิ่งสมาธิภาวนานั้นเป็นเรื่องของร่างกาย เวลาต่อสู้อย่างจริงจัง ก็ต่อสู้อยู่ในกลางหัวใจ เพราะกลางหัวใจตัวพุทธะตัวจิตนั้นใจ

เอาตัวจิตนั้นละเป็นตัวต่อสู้อยู่ นั่นละเป็นชัยภูมิ นั่นละเป็นสนามรบ นี่การภาวนาถ้ามีสนามรบ เห็นใหม่ คุณวิเศษ เวลาธรรมะมันทางร่มมา มันมีสัมมาสมาธิเป็นที่พึ่ง เห็นใหม่ ที่พึ่งที่อาศัยมันมีความสุขนะ นี่ความสุขแล้ว ถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านยกขึ้นสู่วิปัสสนา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธัมมจักขุ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม **“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา”**

เทศน์ธัมมจักขุ กับพระปัญจวัคคีย์ ไม่ได้สอนให้ทำสมาธิเลย การทำสมาธิของปัญจวัคคีย์ อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี ๖ ปีสมาธิมันมั่นคงอยู่แล้ว เพียงแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ พระพุทธศาสนาอริยสัจมันยังไม่เกิดขึ้น อริยสัจยังไม่เกิดขึ้นใครจะทำความสงบของใจได้มากน้อยขนาดไหน มันก็เป็นความสงบ มันก็เป็นทุนเดิมของเขา ฤๅษีชีไพร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนมากับอาฬารดาบส สมานติ ๘ ได้มาทั้งนั้น แต่มันเกิดเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมาหรือไม่ มันไม่เกิดเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมาเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา นั่นละภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นที่นั่น นั่นละสังขารมันเกิดที่นั่น ถ้าสังขารมันเกิดที่นั่น เวลาชำระล้างกิเลสไปแล้ว เวลาเทศน์ธัมมจักขุ เห็นใหม่ เพราะปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากันมา เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ไม่ควรเสพ มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทาพอดีกับมรรค ๘ พอมรรค ๘ ขึ้นมา พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม

เพราะใคร่ครวญด้วยปัญญาของพระอัญญาโกณฑัญญะถึงมีดวงตาเห็นธรรม เพราะสิ่งที่เกิดขึ้น อารมณ์ที่เกิดขึ้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นมาจากไหน มันเกิดมาอย่างไร สิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา มันต้องดับ มันต้องทำลายทั้งหมด แต่มันทำลายด้วยอะไร มันทำลายด้วยธรรมจักรที่เกิดขึ้นในใจของพระอัญญา-โกณฑัญญะไง นี่สังขารมันเกิดขึ้น ถ้าสังขารมันเกิดขึ้น ถ้าใช้ปัญญาไปสังขารมันจะเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ บอกว่า “ไม่ได้สอนทำสมาธิเลย” ถ้ามีสมาธิอยู่แล้วเขาก็ให้ใช้ปัญญา แต่ถ้าสมาธิไม่มีต้องควรทำสมาธิ เพราะสมาธิเป็นสัจจะ เป็นสัจจะจะเข้าสู่โลกุตตรปัญญา จะเข้าสู่ภาวนามยปัญญา ปัญญาในพระพุทธศาสนาที่เราภูมิอกภูมิใจกันตลอดบอกพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญา การใช้ปัญญาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันตรงนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูสิ ปฏิเสธเจ้าลัทธิ ปฏิเสธความรู้ของลัทธิศาสนาต่างๆ ศาสนา เพราะเขาไม่มีปัญญา เขาใช้การอ้อนวอน ยอมรับยอมจำนนการพิพากษา การบูชา แต่มันไม่มีความจริงขึ้นมาไง ไม่มีความจริงขึ้นมาก็ไม่มีการ

แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติในปัจจุบันนี้ เราก็มองว่ามีมรรคหมดแล้ว มรรคอะไร มรรคก็สัญญา จามา จาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็สร้างภาพสร้างอารมณ์ไม่เป็นสมาธิ

ถ้าเป็นสมาธิ เวลาสมาธิมันจะเกิดอย่างไร?

ถ้าธรรมะทางร่ม เห็นใหม่ ทางร่มมันมีความคุ้มครองหัวใจ หัวใจที่มันทุกข์มันยากนะ เวลาคนเราทุกข์ยากมา มันทุกข์ยากแสนเข็ญ แล้วพอมันทำความสงบของใจได้มันบรรเทาทุกข์แล้ว ถ้าบรรเทาทุกข์นั้นะ พอบรรเทาทุกข์ขึ้นมา พอเราทุกข์ยาก เราก็อยากจะทำทางออก แต่พอคนเรามันมีความสุขปั๊บมันก็จะลืมตัว พอมีความสุขปั๊บมันก็จะยอมจำนน ไม่มีการกระทำต่อครูบาอาจารย์ของเราท่านถึงสอนไง สอนว่าจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม เห็นกาย จิตสงบแล้วเห็นกายอย่างหนึ่ง จิตไม่สงบสร้างภาพกายก็อย่างหนึ่ง

เวลาไปเที่ยวป่าช้า คนที่ไปเที่ยวป่าช้า ชากศพนั้นเพื่อให้จิตใจไม่คิดออกนอกเรื่อง นอกกราว ไปเที่ยวป่าช้าเราไปเห็นผีไปเห็นจิตวิญญาณไง แต่ถ้าเราไปเที่ยวป่าช้า จิตสงบแล้ว จิตนะจิตมีหลักมีเกณฑ์ให้กำหนดเพ่งดูแล้วหลับตา หลับตาลงว่ามันเกิดภาพนั้นใหม่ ภาพนั้นเป็นอุคคหนิमित แล้วเรากลับ เรากลับมาที่อยู่อาศัย ภาพนั้นเราใช้ปัญญาแยกแยะเป็นวิภาคะ แยกส่วนขยายส่วนให้เป็นไตรลักษณ์ เนี่ยการเห็นกายเห็นอย่างนี้

การเห็นกาย คูลี จิตสงบแล้วมันถึงเห็นภาพนั้น แต่ถ้าเราจิตเราไม่สงบ เราก็เห็นภาพนั้นเหมือนกัน แต่เห็นภาพนั้นมันเป็นโลกียะเป็นโลกใจ โลกคืออะไร โลกคือสมุทัย สมุทัยเพราะจิตเราไม่สงบ เราคิดเองได้ทุกอย่าง

ถ้าจิตเราสงบเราคิดเองได้ใหม่ เวลาปัญญามันเกิด ปัญญาเกิดนี่เราคาดหมายไม่ได้ เวลาเราทำความสงบของใจได้ใหม่ พอใจสงบแล้วเราอยากจะเห็นกาย เห็นโดยที่เราคิดว่าจะเห็นกายสภาพนั้นๆ เป็นไปไม่ได้ มันเป็นปัจจุบัน มันจะเกิดขึ้นมาโดยปัจจุบัน ปัจจุบันจะเห็นสภาพไหนจะเป็นอย่างไร ถ้าเห็นได้รักษาสิ่งนั้นไว้ นี่ธรรมะทางร่ม ทางร่มให้เราใช้โลกุตตรปัญญา ปัญญาการใคร่ครวญเวลาจิตสงบมันก็มีความสุขอย่างหนึ่ง เวลาจิตถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความจริงแล้ว มันพิจารณาไปด้วยปัญญา เวลามันปล่อยๆ มันปล่อย มันปล่อยคืออตทั้งคปทาน

ในการทำงานของเรา เห็นใหม่ ในการทำงานของเราเสร็จขึ้นหนึ่ง งานขึ้นนั้นก็สำเร็จ แต่งานขึ้นนั้นมันสมบูรณ์แบบใหม่ ถ้าเราอยากมีความชำนาญขึ้นมา เราก็ทำงานขึ้นต่อไปๆ แต่เป็นทำงานแบบนั้น แต่ทำงานแต่ละขั้นๆ ขึ้นมา มันก็เป็นผลงานแต่ละขั้นๆ นี่ก็เป็นรูปธรรม แต่เวลาปฏิบัติ เห็นใหม่ พิจารณาไปแล้วมันปล่อยๆ มันก็เหมือนงานขึ้นนั้นๆ เวลาปล่อยขึ้นมามันจะมีความสุข อารมณ์มันจะเบิกบานมาก

คนเรารู้สึกคลุกคลานมานะ เราคนทุกข์คนเข็ญใจ ไม่มีสมบัติสิ่งใดติดเนื้อติดตัวเลย มีความทุกข์มาก เวลามาปฏิบัติธรรม พอจิตมันสงบขึ้นมามันก็พอมีทุนเดิมอยู่ เห็นใหม่ เพราะมันเข้าไปสู่จิตของเรา เพราะจิตดวงนี้เองที่มันเวียนว่ายตายเกิด และเพราะเราหลงไปอยู่ สัญญาอารมณ์ เราหลงอารมณ์ตัวเราเอง เราถึงไม่เคยเห็นจิตเราเลย ศึกษาธรรมะ ศึกษาวิชาการ ศึกษาสิ่งใดๆ ก็อวดตัวว่ารู้ อวดตัวว่ารู้ทั้งนั้น แต่จิตก็ไม่ค่อยเคยเห็นตัวจิต จิตก็ไม่เคยเห็นอาการของจิต จิตก็ไม่เห็นตัวตนของมันเลย พอจิตมันสงบเข้ามานั่นนะได้ถึงตัวตนขึ้นมา ถึงตัวตนแล้วตัวตนก็ยังหาสติปัฏฐาน ๔ ไม่เจอ พอจิตมันยกขึ้นสู่สติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่งานมันเกิดใจ

คนทุกข์คนจน คนอาภัพวาสนา จิตสงบขึ้นมามันก็มีความสุขเย็นเป็นสุข มันก็เห็นธรรมะทางร่มในหัวใจของเรา ชีวิตประจำวันเราอาศัยร่วมเงาของศาสนา อาศัยความพึ่งพาอาศัย เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาได้นี้ ธรรมะมันทางร่ม เราใช้ปัญญาของเราไป ถ้าจับยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ ใช้ปัญญาไป พิจารณาไป

เป็นงานเป็นชิ้นเป็นอันแล้วมันปล่อย มันปล่อย ความปล่อยของมัน มันมีความสุข มีความสุขมาก คนทุกข์คนเข็ญใจมันคิดว่า เรานี่ คนทุกข์คนเข็ญใจ เราจะมีอำนาจวาสนาอย่างไร? มันจะมีคุณธรรมอย่างใดขึ้นมาในหัวใจเราบ้าง เวลาปฏิบัติไปมันสงบขึ้นมา เราก็มีความสุขของเราแล้ว

แล้วเราก็มีความขยัน มีความหมั่นเพียร มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ ถ้าบอกก่อนมันก็เป็นโทษ เพราะบอกก่อนมันก็เป็นการจินตนาการ บอกไปโดยที่ตัวเองยังไม่มีอำนาจวาสนา มันก็บอกว่าใจพญานี้มันยากทุกข์ยากแสนเข็ญ ใจพญานี้ใหญ่เกินไปทำไมไม่ไหว แต่ถ้ามันฝึกหัดๆ เห็นใหม่ มันเข้มแข็งขึ้นมา มันแข็งแรงขึ้นมา จิตใจมีกำลังขึ้นมา มันก็พิจารณาของมันได้ พอพิจารณาได้ มันก็ปล่อยๆ ใ้ย! มันมีความสุข ความสุขนะ

เราว่า เราทุกข์เรายากกันมาตลอด ไซ้! ชีวิตประจำวันมันทุกข์ยาก คนเรา ดุสิต เวลาซบถ่าย ซบถ่ายมันก็ยังมีความสุขทุกขเลย ชีวิตมันมีความสุขอยู่เป็นประจำ ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ ชีวิตมันก็เป็นแบบนี้ แต่เวลาเรามาปฏิบัติธรรมๆ เพื่อให้หัวใจมันผ่องแผ้วไป เราจะสำรอก เราจะคาย เราจะคายอวิชชาไ้ความไม่รู้ในหัวใจให้เป็นคนฉลาดซะ เพราะงั้นๆ อย่างนี้มันถึงเวียนว้ายตายเกิดอยู่ที่นี่ แล้วก็แสวงหาอยู่ที่นี่ พยายามสร้างอำนาจวาสนาบารมี พยายามจะประพฤติปฏิบัติอยู่ที่นี่มันก็ยังไม่ได้ผล เพราะอะไร เพราะธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุมันไม่สมควร เหตุมันไม่สมควร มันเป็นจริตเป็นนิสัยของเรา เราจะมีจิตนิสัยขนาดไหน เราก็พยายามทำของเราให้ได้ อย่างนั้น

พอจิตมันสงบยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลานั้นชำระล้างมันปล่อยๆ นี้ธรรมะทางร่ม แล้วถ้ากิเลสมันเล่นลวดลายนะ มันแย่งร้อมเราไป เวลาจิตมันเสื่อมไป พอปฏิบัติไปแล้วเขาไม่ให้ชะล่าใจนะ เขาจะรักษา เขาจะดูแลจิตใจ ดุสิต พระกรรมฐาน ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านถึงจะไม่ให้คุยกัน ไม่ให้คุยกัน ไม่ให้คลุกคลี การคลุกคลีนั้นเป็นทางเสื่อม ทางการคลุกคลี การต่างๆ เห็นใหม่ ให้มีสติสัมปชัญญะรักษาใจของตัวเอง แล้วก็รักษานะ ขณะรักษาอย่างนี้มันก็ยังเสื่อม พอมันเสื่อม เสื่อมก็ต้องตั้งสติ เสื่อมก็ต้องหาเหตุหาผล หนึ่งศีลเราปกติใหม่ บัจฉัยเครื่องอาศัยเราใช้แล้วมันมีความวิตกกังวลใหม่ ถ้ามีช่องหน่อยเดียวเท่านั้นกิเลสมันสวมรอยเลย มันเข้าใส่เลย พอมันเข้าใส่ เห็นใหม่ การปฏิบัติเรา มันจะติดขัดไปหมด นั่นละกิเลสมันจะหุบร้อม

ธรรมะมันทางร่ม ทางเพื่อคุ้มครองหัวใจของเรานะ ทางขึ้นมาเพื่อจะชำระล้างมัน การชำระล้างนะ กิเลสของใครก็เป็นกิเลสที่ในใจดวงนั้น ไม่ต้องมองกิเลสของใครทั้งสิ้น เราต้องการชำระล้างของเรา เราต้องการสํารอกกายกิเลสในใจของเรา ถ้ามันคายมันมีการต่อสู้ระหว่างกิเลสกับธรรม ถ้าจิตมันมีสติมีปัญญาขึ้นมา มันจะชำระธรรมจักร จักรที่มันเคลื่อนไถ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุ เพทฺธเม ภิกฺขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ แต่ถ้าควรกระทำ ธรรมะเป็นมรรค มัชฌิมาปฏิปทาเป็นทางเดินของเรา เราปฏิบัติ มัชฌิมาปฏิปทา มันก็เป็นมัชฌิมาปฏิปทาแต่ละดวงใจ เพราะคำว่า “ดวงใจ” จิตนิสัยคนกิเลสหายาบ กิเลสหนา กิเลสบางแตกต่างกัน อารมณ์ของคน อารมณ์เราคนคนเดียวแต่ละคราวมันยังไม่เท่ากันเลย ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นมา มัชฌิมาปฏิปทาความสมดุลของมัน ถ้ามันสมดุลมันก็ปล่อย ปล่อยแล้วมันไม่มีสิ่งบอกเหตุว่ากิเลสมันตายอย่างไร นี่เขาเรียกตทังคปหาน มันชั่วคราว

คำว่า “ชั่วคราว” ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ปฏิบัติพอมันปล่อยมันเป็นความมหัศจรรย์ มันเป็นความมหัศจรรย์ มันเป็นเรื่องที่เลอค่ามาก พอมันได้ความมหัศจรรย์นั้น คนส่วนใหญ่แล้วจะเผอเรอ คิดว่าสิ่งนั้นมันเป็นคุณสมบัติที่จะคงที่ตายตัว ไม่ใช่! เจริญแล้วก็เสื่อม พอเสื่อมขึ้นมา ถอยกรูดๆ ขึ้นมา เราก็ต้องหาเหตุผลขึ้นมา เห็นไหม ระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กัน ธรรมะทางร่มให้ กิเลสมันจะหุบร่ม แล้วชักร่มหนีด้วย

ถ้าธรรมะมันทางร่ม มีความสุข มีความสงบ คนเราอยู่ในที่กันดารที่แห้งแล้ง แล้วเรามีที่พึ่งที่อาศัย แต่ยังไม่เป็นความจริง เห็นไหม ถ้าเป็นความจริงเราพิจารณาซ้ำ พิจารณาซาก พิจารณาแล้ว พิจารณาเล่า การพิจารณา เห็นไหม พิจารณา มันจะไม่มีผลตอบแทนทุกที ถ้าพิจารณาไป เวลามันปล่อย โอ๊ย! มันมีความสุขตลอด มีความสุข มันเป็นเครื่องอยู่ จิตนี้มีที่พักที่อาศัย จิตนี้มีคุณธรรม จิตนี้มีประโยชน์

แต่เดิมจิตนี้มีแต่ขี้ทุกข์ จิตนี้มีแต่ภาระรับผิชอบ จิตนี้มีแต่ความทุกข์ความยาก เวลากิเลสกับธรรมมันต่อสู้กัน ต่อสู้กัน มันต่อสู้กันกลางหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ จิตดวงใด ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา มันจะมีภาวนามยปัญญา ในการต่อสู้ชำระล้างกับกิเลส กิเลสมันจะต่อต้าน ระหว่างที่ว่าธรรมะทางร่ม กิเลสมันก็จะฉกฉวยร่มนั้นไปทำลายซะ เราพิจารณาซ้ำ พิจารณาซาก จนถึงที่สุดเวลามันขาด เวลาขาดมันคงที่ตายตัว มันเป็นอกุปปธรรม

เวลามันขาด พิจารณากาย พิจารณาอายจณกายมันแปรสภาพ กายมันแปรสภาพไปหมด ไม่มีสิ่งใดเหลือเลย จิตมันปล่อยหมด พิจารณาขั้น ๕ เวลาขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕ มันปล่อย พอมันปล่อยมันขาด พอมันขาดเครื่องบอก ยถาภูตัง เกิดญาณทัสสนะ คนเราเวลาเวียนว่ายตายเกิด เราก็ศึกษาตามตำรามาตลอด จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย แต่เวลากิเลสมันขาด สังโยชน์มันขาดไป สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส พอมันขาดมันประกาศกลางหัวใจเลย ถ้ามันจะเกิดอีกก็ ๗ ชาติเท่านั้น

คนเรา คูสิ เราเกิดมาเราไม่มีเป้าหมาย ไม่มีสิ่งใดที่เป็นการยืนยันกลางหัวใจ เราทำบุญกุศล เราก็เป็นที่พึ่ง เป็นร่มเป็นเงา เพื่ออาศัยกันไป มันไม่เป็นสมบัติของเรา ไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงเลย ขนาดพิจารณา เวลาพิจารณาขึ้นไป จิตมันสงบมันได้ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลาวิปัสสนาไปจนกิเลสมันขาด มันประกาศกลางหัวใจว่า ถ้าจะเกิดอีก ก็เกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น มันมีความมูมานะ มันมีความสุข มันมีสมบัติ มันมีคุณธรรมอยู่กลางหัวใจ

ถ้ามีคุณธรรมอยู่กลางหัวใจ สิ่งนี้คงที่ตายตัว เห็นใหม่ ธรรมะทางร่ม ทางร่ม เป็นอรูปธรรม แล้วพิจารณาต่อเนื่อง เวลาปฏิบัติไป เห็นใหม่ เวลาปฏิบัติเราก็ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ามันเป็นสภิกาคามีมรรค เราจะพิจารณาภายใต้ เวทนาก็ได้ จิตก็ได้ เพราะคำว่า “ก็ได้ๆ” หมายความว่า เวลาพิจารณาไปถ้ามันพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง กิเลสมันจะฉกฉวยเอา กิเลสมันจะฉกฉวยร่วมของเรา มันจะหุบร่ม มันจะทำให้เราทุกข์ให้เรายาก มันจะพลิกแพลงให้เราล้มลุกคลุกคลาน ถ้าล้มลุกคลุกคลานมันต้องมีอุปายไน

เวลาปฏิบัติไปมันต้องมีอุปายไน มีปัญญา เราพลิกแพลง ถ้าเราเคยพิจารณาอยู่อย่างนี้ กิเลสมันรู้เท่าแล้วมันก็สร้างภาพ มันหลอกมันลวงนะ เวลาจิตมันสงบแล้ว เวลาเราเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริงนี้แหละ เวลาใช้ปัญญาไปแล้วมันยังพลิกแพลง มันพลิกมันแพลง มันหลอกมันลวง มันสร้างภาพจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้อยู่ตลอดไป ถ้าเป็นอย่างนั้นถ้าเราเชื่อ ผิดพลาด กิเลสมันหุบร่มแล้ว รู้ตัวอีกที่มันก็ไม่ใช่ทาง เริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นใหม่ก็พยายามนี้ งานของใจ

งานของใจเป็นงานที่ละเอียดลึกซึ้ง แม้แต่คำว่า “สติ” เรายังจะต้องพยายามสร้างขึ้นมา เราพยายามรักษาหัวใจของเรา แล้วเวลารักษาจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันเป็น

เรื่องของจิต เป็นเรื่องของนามธรรมทั้งนั้น มันเป็นเรื่องที่ละเอียด สิ่งที่เป็นวัตถุ เขาจับต้อง เขาทำงานจบแล้ว ทำงานจบแล้วแต่ยังไม่เสร็จ เขามาทำต่อของเขาได้

แต่ของเราเวลาทำต่อ อารมณ์มันแตกต่างกันแล้ว เวลาจิตเราสงบแล้วถ้าจิตใจของเรา มันไม่มีกำลัง เรามาทำความสงบของใจของเรา ทำเพื่อพักใจ พักให้มีกำลัง พักมีกำลังแล้วเรา ออกสู่วิปัสสนาออกไปต่อสู้อันนี้ นี่ทำแล้วทำเล่า ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัตินะ ท่านทำแล้วทำเล่า ทำซ้ำทำซากอยู่อย่างนั้น ทำซ้ำทำซากเพราะอะไร เพราะกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กันๆ ตลอด ถ้ากิเลสมันทำลายๆ มันหุบร่ม มันทำลายทั้งนั้น

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาเราทางร่ม ธรรมะ ธรรมะทางร่ม ทางไปมันก็มีความร่มเย็น แล้วถ้าใช้ปัญญาไป ปัญญาอยู่ในสติปัญญาของเรา อยู่ในสติอยู่ในอำนาจของจิตที่มัน วิปัสสนาอยู่นี้ พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก มันปล่อยของมันไปเรื่อยๆ มันปล่อยของมันไป พอมันปล่อยของมันไป เวลามันปล่อยแล้ว เราพลังผลอย่างนี้มันก็ผิดพลาด

พอมันผิดพลาด มันจะมีถูกและผิดไปตลอด คำว่า “ผิด” ผิดเพราะมันทำแล้วมันไม่สิ้นกระบวนการของมันไง แต่ถ้ามันถูก ถูกมันก็ปล่อยวางของมัน ปล่อยวางถ้ามันยังไม่สิ้น ยังไม่ขาด มันก็ยังมีการที่พยายามพลิกแพลง พยายามต่อต้านอยู่ตลอดเวลา กิเลสมันต่อต้านหน้าที่ของมันคือทำลายทั้งนั้น ทำลายความเพียรของเรา ทำลายความเห็นของเรา ทำลายทรัพย์สินสมบัติของเรา ทำลายทุกอย่างเลย ทำลายเพื่อรักษาสถานะของมัน

แต่เรา เวลาเราพิจารณาไป ถ้ากำลังของเราเต็มที่ เวลาพิจารณาไปมันจะปล่อยๆ มันจะปล่อย ปล่อยเพราะอะไร มันไม่ปล่อยเพราะมันยอมจำนนนะ มันปล่อยเพราะอำนาจของศีล สมาธิ ปัญญา มันปล่อยเพราะกำลังของจิตทำลายมัน บดบี้มัน ทำลายมัน ทำลายด้วยสติปัญญา มีปัญญาที่เหนือกว่า เหตุผลที่เหนือกว่า เหตุผลที่มันทำลายไม่ได้ นี่พูดถึงถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

แต่ถ้ามันเป็นเจตวิมุตติ เห็นไหม เหตุผลของมันด้วยกำลังของจิต เวลาพิจารณาไป มันแยกมันแยะของมันตลอดไป มันมีกำลังเหนือกว่า มันมีการทำลายมากกว่า นี่ไง ธรรมจักรเห็นไหม

ดาบที่คมกล้า ดาบของปัญญา ปัญญา ปัญญาเกิดจากสัมมาสมาธิ ปัญญาเกิดจากจิต ทำลายอวิชชาในหัวใจของเรา มันพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป มันปล่อย ถ้ามันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้ มันขัดมันขึ้น ปล่อย กลับมาทำความเข้าใจ

ฉะนั้น **คำบริกรรมพุทโธสำคัญมาก เพราะถ้าเราไม่มีคำบริกรรม เราอาจผิดพลาดได้** เราผิดพลาด เราคาด เราหมาย เวลาปฏิบัติไปมันมีคาดมีหมาย เพราะเราเคยได้ เราเคยเป็น เวลาเคยได้เคยเป็นมันก็คิดว่าจะเป็นอย่างนั้นๆ แต่กิเลสมันก็พลิกแพลงไปอีกอย่างหนึ่ง เวลาพลิกแพลงมันก็ทำให้เราหลงทางไปอย่างหนึ่ง มันต้องย้อนกลับมาพิจารณาซ้ำๆ ย้อนกลับมาสร้างกำลังขึ้นมา แล้วย้อนกลับไป แล้วพิจารณาต่อเรื่อยๆ เวลามันขาด กามราคะ มันอ่อนลงนะ

สิ่งที่ธรรมะกางร่ม กางร่มอย่างชัดเจน เวลาชัดเจนขึ้นมามันมีเหตุมีผล เวลาหลงตา ท่านพิจารณาของท่าน เห็นไหม เวลาท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มัน บอกว่า “นี่พิจารณาร่างกาย มันปล่อยหมด มันเว้งว่างไปหมด” หลวงปู่มันท่านบอก “เออ! เหมือนเราที่ถ้าสาริกา เหมือนเราที่ถ้าสาริกา แต่ของมหาไม่มียักษ์ ของเรามียักษ์” คำว่า “มียักษ์” มียักษ์ เห็นไหม ท่านพิจารณาของท่านแล้ว ปล่อยของท่านแล้ว ท่านยังไปเห็นสิ่งที่เป็นสัตว์ร่วมโลกที่เขาอนุโมทนาต่างๆ แต่ของหลวงตาเวลาท่านปล่อย ท่านขาด เวลาขาดท่านขาดของท่าน แต่ท่านมีความสุข คำว่า “ความสุข” ธรรมะกางร่ม กางร่มที่ชัดเจน กางร่ม ร่มของสังขาร ร่มของอกุปปิธรรม สิ่งที่เป็นมันเป็นความจริงๆ

แต่เวลาคนอำนาจาสนามันไม่เท่ากัน เห็นไหม ไปถามหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอกว่า “นี่ไง ของมหา ของเรา เหมือนกัน เหมือนกันมีความสุข มีความสงบ มีสังขารความจริง เหมือนกัน แต่ของเรามียักษ์ มหาไม่มียักษ์” แล้วสุดท้ายแล้วหลวงตาท่านอยากมีความสุขอย่างนั้นอีก เพราะเราปฏิบัติคนที่ปฏิบัติยังไม่ถึงที่สุดนะ มันก็ไม่ทะลุปรุโปร่ง ขึ้นไปหาท่าน **มันขาดไปแล้ว คำว่า “ขาด” มันมีหนเดียว คำว่า “ขาดไปแล้ว” มันก็ขาดไปแล้ว มันจะมาขาดซ้ำขาดซากอยู่ได้อย่างไร**

ไอ้พวกเราเวลามันปล่อย มันปล่อยแล้วปล่อยเล่า กิเลสมันตายหลายรอบหรือ คนมันตายได้หลายทีหรือ คนมันตายหลายทีไม่ได้ คนมันตายได้หนเดียว กิเลสแต่ละชั้นๆ มันตายมันก็ตายเลย ยถาภูตัง เกิดญาณทัสสนะ ทำอย่างนั้นด้วยวุฒิกาวะ ด้วยปัญญา เวลาบอกว่า

“อยากได้อีก” หลวงปู่มั่นบอก “มันก็มีหนเดียว มันตายแล้วก็จบ” ถ้าจบแล้วมันก็ควรจะทำงานต่อไป ควรจะยกขึ้นต่อไป

คำว่า “จบ” จบก็เลยไม่ไปต่อ ถ้าไม่ไปต่อ เห็นไหม กิเลสมันหุบร่ม กิเลสมันทำลายร่ม มันไม่ให้ต่อเนื่องไป แต่สิ่งที่ว่าธรรมะทางร่มมาแต่ละชั้นแต่ละตอนมันก็อยู่ มันเป็นอกุปปธรรม มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริงที่กลางหัวใจนั้น แต่กิเลสที่มันละเอียดกว่า มันไม่เห็นตัวมัน มันไม่เห็นตัวมัน พอไม่เห็นตัวมันก็เข้าใจว่านี่กว่านิพพาน นี่กว่าจบแล้วไง นี่เวลากิเลสมันหุบร่ม กิเลสมันทำลาย ทั้งๆ ที่ว่าเรากำลังจะต่อสู้อยู่ กำลังจะเผชิญหน้ากับมัน กิเลสมันพลิกแพลง กิเลสมันหลอกลวงทั้งนั้น

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรม คือท่านได้ผ่านมาแล้ว มันต้องมีทางก้าวเดินต่อไป ถ้ามีทางก้าวเดินต่อไปจะทำอย่างไร ให้ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ให้ออกไปสู่กามราคะ ออกไปสู่ประหัตประหารกับกามราคะ สิ่งื่อกามราคะ แล้วกามราคะมันอยู่ไหน ในเมื่อถ้ากิเลสมันทำลายแล้ว กิเลสมันหุบร่มหมด มันไม่ก้าวเดินต่อไป มันก็อยู่ตรงนั้นไง อยู่ตรงตัวที่ความเข้าใจว่านี่คือนิพพานไง แต่เวลาถ้ามันออกมา มันไม่ใช่นิพพาน กิเลสมันหุบร่ม มันทำลายร่ม มันก็ติดอยู่ตรงนั้นไง

เวลาออกมาจากสิ่งที่ตัวเองติดอยู่ เห็นไหม โดยหลวงปู่มั่นท่านชักนำออกมา ท่านพยายามหาเหตุผลล่อออกมา แต่เวลาความเข้าใจ เข้าใจว่ามันหนเดียวก็หมดแล้ว จบแล้ว แต่ไม่คิดว่า คิดว่ากิเลสอย่างละเอียด สิ่งที่เราต้องเผชิญหน้าต่อไปข้างหน้ายังมี ถ้าข้างหน้ายังมี แล้วมีอย่างไรล่ะ มันมีมันมีอย่างไร การขุดคุ้ยหากิเลสมันถึงเป็นเรื่องจำเป็นไง ถ้าจิตสงบแล้วให้ออกมาทำความสงบของใจ เพราะทำสมาธิไม่ใช่อกุปปธรรม

อกุปปธรรม เห็นไหม ดุสิต ได้โสดาบัน ได้สกิทาคามี มันได้คุณธรรมอยู่แล้ว คุณธรรมก็คือคุณธรรม แต่เวลาจะออกทำงานมันต้องใช้กำลัง ใช้กำลังก็กลับมาพุทโธ กลับมาที่สัมมาสมาธิ พอสมาธิมันมีกำลังมากขึ้นมันก็ออกแสวงหา ออกแสวงหาในอะไร ออกแสวงหาในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม เวลากายถ้าเห็นกายมันก็เป็นอสุภะ ถ้าเห็นจิตจิตก็เป็นกามราคะ กามฉันทะอยู่ในหัวใจนั้น

ถ้าหัวใจนั้น เห็นไหม พอจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสูวิปัสสนา ถ้าจิตสงบแล้วจับได้ จับได้ มันก็จับแม่ทัพใหญ่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นแม่ทัพใหญ่ของจิต ถ้าของจิต จิตนี้

เป็นจักรพรรดิ จิตนี้เป็นอวิชชา จักรพรรดิเขาเป็นคนวางนโยบาย แต่คนที่ออกไปทำงานก็คือแม่ทัพ แม่ทัพนายกองเป็นคนทีออกไปทำงาน

ถ้าเป็นครอบครัวของจิต นี่ก็เป็นพ่อของมัน นั่นมันปู่ย่าตายาย นี่พ่อของมัน กำลังที่อย่างนี้ ฉะนั้น ก็เลยเวลามันพิจารณาไป เห็นไหม ดูสิ ธรรมะทางร่ม พอกางขึ้นไปมันก็สงบ ระวังขึ้นมามันก็เป็นมหาสติ มหาปัญญา มันเป็นมหาสติ สติเล็กน้อย สติธรรมดา มันได้ทำงาน เริ่มต้นขึ้นมา แต่เวลาเราเข้าไปเจอกิเลสที่มันเข้มข้น กิเลสที่มันมีกำลัง กิเลสที่มันเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง ความหลงอะไรมันก็หลง พอใจแล้วหลงหมด อะไรที่มันพอใจมันเชื่อไปแล้ว มันหลงว่า นี่ไง สติมันต้องเป็นมหาสติไง พอเป็นมหาสติขึ้นมา ถ้าทำความสงบของใจขึ้นมา มันจะเป็นมหาสติ

มหาสติมันขุดคุ้ยมันหา มันก็ไปเจอกรรมราคะ เจอกรรมราคะมันเป็นชื่อ แต่ถ้ามันเป็นชื่อเท็จจริง ชื่อเท็จจริงก็คือกาย เวทนา จิต ธรรมนั้นแหละ มันเป็นกายนอก กายใน กายในกาย กายหยาบ กายละเอียดไง ถ้ากายละเอียด กายละเอียดมันก็ฝังอยู่กลางหัวใจนั่นไง พอจิตมันสงบแล้วพอมันจับต้องได้ นี่ธรรมะทางร่ม อนาคตามิมรรค เวลามันขึ้นไปมันต่อสู้อย่างมัน มันทำของมัน พอมันจับได้มันพิจารณาของมันด้วยปัญญา

เวลาเราทุกข์เรายากนะ เวลาทุกข์ยากอย่างหนึ่ง เวลาทุกข์ยากทางโลก เวลาทุกข์ยากถ้ามีใครช่วยเหลือเจือจาน มันช่วยกันได้ในทางโลกก็จบ

แต่เวลาการภาวนา เราทุกข์เรายาก เราทุกข์เรายากด้วยการสร้างสติสร้างปัญญาของเราขึ้นมา เวลาศึกษาขึ้นมา ศึกษามาๆ มันก็เป็นโลกียปัญญา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันก็เป็นโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญาสิ่งที่มันทำไปมันเป็นความมหัสจรรย์ มันเป็นความลึกลับ เพราะเราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เวลาเรารู้เห็นขึ้นมา มันก็เป็นความมหัสจรรย์ มีการกระทำมา เวลาทำขึ้นมาแล้วมันมีปัญญาขึ้นมา ก็ว่าตัวเองนี้มีอำนาจวาสนา ตนเองนี้มีปัญญามาก กิเลสมันก็หลอก กิเลสมันก็ปลิ้นปล้อน กิเลสมันมารยาสาไถย มันทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน มันมีความทุกข์ความยากมาตลอดเลย ปฏิบัติมันยากเพราะกิเลส กิเลสมันคอยขัดแย้งขัดขาน

แต่เวลาสังขารธรรม สังขารธรรมความจริง เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญา เราต้องมูมานะ เราต้องชวนชวาย เรามีการกระทำแล้วต้องรักษาไว้ รักษาไว้เพื่อประหารกับมันไง ระหว่าง

กิเลสกับธรรมให้มันต่อสู้กัน ต่อสู้กันด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยความเพียรของเรา มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันไปเห็นความมหัศจรรย์ใจ จิตนี้มันมีความมหัศจรรย์ มันต่อสู้มาเป็นขั้นเป็นตอนๆ ขึ้นไป แล้วมันก็กำราบ กำราบปราบปรามกิเลสเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนเพราะอะไร เพราะบุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคา-มิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

แต่เวลาที่ว่าหลงตาขึ้นไปหา เห็นใหม่ บอกว่า “ให้พิจารณากายก็พิจารณาแล้ว พิจารณาให้มันปล่อยวางหมดแล้ว มันปล่อยวางหมดเลย” สิ่งที่ว่า “เออ! เหมือนเราที่ถ้า สารีกา” มันสองคู่ สองคู่แล้วก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นนิพพานไป เพราะมันมีหนเดียว มันไม่มีอีกแล้ว แต่ถ้ามันมีขึ้นไปมันบุคคล ๔ คู่ ๔ คู่ ถ้าคู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ เราทำได้ เรามีปัญญาได้ เรายกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาไปมหาสติ มหาปัญญาเพราะอะไร เพราะมันเป็นแม่ทัพ คำว่า “เป็นแม่ทัพ” กามราคะ ในผลของวิภูฏะ ในเรื่องสามโลกธาตุ เรื่องกามราคะเป็นเรื่องฝังอยู่กลางหัวใจ

สิ่งที่มีการเวียนว่ายตายเกิดเพราะกามราคะ กามฉันทะ เทวดาเขาเสพกามกันด้วยทิพย์ ด้วยกามฉันท์ กามฉันทะ กามราคะทำให้จิตมันมีการเวียนว่ายตายเกิด แล้วเวลาจิตที่มันสงบเข้าไปแล้วมันไปทำลายกามภพ ทำลายสิ่งที่ว่าจิตที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ จิตนี้มีการเวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย เวลาพิจารณาไป เวลาสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สิ้นลัทธิพราหมณ์ มันขาดไป มันประกาศขึ้นกลางหัวใจ มันเป็นปัจเจกตั้ง มันเป็นสันทิฐิโก มันเป็นคนธรรมดาว่าเราเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น

เวลาพิจารณาไป พิจารณากามราคะ ปฏิฆะขาดไป อ่อนลงใจ อ่อนลง สกิทาคามีขาดโดยความอย่างหยาบ มันเว้งว่างไปหมด แล้วคิดว่านี่นิพพาน แต่เวลาจะสร้างทำคุณงามความดี ทำความสงบของใจเข้ามา พอจิตซุดคู้หามันได้ มันไปเจอกามราคะ สิ่งที่ยกามราคะสิ่งที่ยกมันฝังอยู่กลางหัวใจ เห็นใหม่ มันไม่ต้องมีใคร มันก็เสพตัวมันเองได้ ดูสิ ดูสัตว์ สัตว์บางชนิดมันมีสองเพศในตัวมันเอง มันก็เสพตัวมันเองได้ นี่ก็เหมือนกัน จิตเวลามันเสพตัวมันเองมันพอใจไป กามฉันท์ไป มันก็เสพตัวมันเองได้ ถ้าเสพตัวมันเองได้ ดูสิ มันก็เวียนว่ายตายเกิดของมันอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้าเรามีสติ มหาสติ ถ้าจับได้ จับได้ถ้ากายก็เป็นอสุภะ สุภะ สุภะคือความสวยงาม สุภะคือความพอใจ สุภะคือความต้องการ อสุภะ อสุภะจะเกิดได้มันจะด้วยคุณธรรม ถ้าจิตไม่สงบมันเป็นอสุภะไม่ได้ ดูสิ โดยข้อเท็จจริงมันเป็นอสุภะ แต่อสุภะมันต้องมีสมาธิ ต้อง

มีกำลังมันถึงเห็นเป็นอสุภะ ถ้าอสุภะมันพิจารณาแล้ว มันพิจารณาของมันไป มันจะมีเล่ห์กลของมัน เพราะอะไร เพราะมันเป็นจอมทัพ นี่ล้มลูกคลูกหลาน

เวลาอ่านตำรามาก็อย่างหนึ่ง เวลาอ่านตำรามานะ เราศึกษามา มันเป็นของน่าเกลียด เป็นของน่าขยะแขยง มันเป็นที่เราต้องอยากสลัดทิ้ง เราอยากจะทำอะไร เราอยากจะทำกายกายกามระคะ เราอยากไม่มีสิ่งใดติดพันในหัวของเราไป เวลาศึกษามันเป็นอย่างนั้น แต่เวลาปฏิบัติไปทำไมไม่เป็นอย่างนั้นล่ะ? เวลาปฏิบัติไปทำไมมันยอมมันยอม? ทำไมปฏิบัติไปแล้วมันล้มลูกคลูกหลาน?

ก็ของมันไม่ดี ของของเราจะละ ของที่เราจะข้ามพ้นมันไป แต่ทำไมมันไปติดมันล่ะ ไปติดมัน เห็นไหม ติดไม่ติดเปล่าล่ะ มันยังสร้างด้วยว่าเราเข้าใจแล้ว เรารู้แล้ว เราเป็นไปแล้ว เราเข้าใจแล้ว เห็นไหม นี่กิเลสมันจะหุบร่ม ถ้าหุบร่มนะมันก็เสื่อม ล้มลูกคลูกหลานนะ

ดูสิ เวลาเราปฏิบัติมาด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยสติ ด้วยปัญญา พิจารณาต่อเนื่องมาๆ ด้วยความเพียร ความกล้า ความวิริยะ ความอุทสาหะ เวลาพอถึงคู่ที่สามมันต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญา มหาปัญญาเพราะอะไร เพราะกิเลสมันรุนแรง กิเลสรุนแรง กิเลสมันถาโถมเข้ามา ไล่ ไล่ความเพียรของเรา แล้วความเพียรของเรา เราจะต่อสู้อย่างไร ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมันจะมีครว ครวที่ว่า เรายังปฏิบัติโดยพื้นฐาน เราก็ยังทำอะไรได้ แต่ถ้ามันเอาจริงเอาจังขึ้นมาแล้วมันต้องเข้มขัน มันรุนแรง คำว่า “รุนแรง” นะ ถ้ามันไม่รุนแรงมันจะเป็นกิเลสหรือ ถ้าไม่รุนแรงมันจะมี เราจะเห็นหน้ามันหรือ

เวลาเราชำระล้างกิเลส เราต้องสลัดออก เราต้องคายกิเลสออกไป แต่กิเลสมันตาย มันตายเราต้องเห็นมันสิ้นตายอย่างไร ถ้าเราไม่รู้ไม่เห็นว่าการกิเลสมันตาย มันจะสิ้นไปจากใจเราได้ อย่างไม่ ถ้ามันไม่สิ้นจากใจเราได้ มันไม่สลัดออก มันไม่คาย มันไม่มีขณะจิต ไม่มีการสรุป แล้วมันจะเอาผลมาจากไหน มันก็จำมาทั้งนั้น มันสร้างภาพทั้งนั้น

ยิ่งหัวใจเวลาความรู้อีกนึกคิด มันคิดได้ทั้งนั้น ยิ่งครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ ยิ่งละเอียดเท่าไรขนาดไหน มันเอาเป็นสมบัติของมันหมดล่ะ แล้วกิเลสมันก็เอามาบังงา ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ธรรมอะไร ธรรมของครูบาอาจารย์ไง ปัญญาของเรามันไม่มีไง ถ้าปัญญาของเรามี มันจะเกิดขึ้นอย่างไร ปัญญาที่ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ ท่านเทศน์ออกมามันเป็นวงจำกัดกันแค่นั้น แต่เวลาต่อสู้ๆ ปฏิบัติๆ มันไม่ได้ปฏิบัติอย่างนี้หรอก

ปฏิบัติ คุณี ซ้ำแล้วซ้ำเล่า คุณี ความคิดมันเร็วไหม แล้ววันๆ หนึ่งความคิดมันปรารถนาทั้งวัน แล้วมันไม่ทั้งวันนะ มันเป็นเดือนเป็นปี แล้วมันมีอยู่แค่นี้ใช่ไหม ปัญญาบรรคเวลามันเกิดมันมีอยู่แค่นี้ใช่ไหม มีอยู่ที่แค่พูดออกมาเท่านั้นหรือ แล้วที่มันลึกลับซับซ้อนกว่านี้มันมีอีกไหม ถ้ามันไม่มีความลึกลับซับซ้อน มันไปทำไมก็เลสได้อย่างไร มันมีของมัน ที่ว่าน้ำป่ามันรุนแรงมาอย่างไร มหาสติ มหาปัญญา พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า คำว่า “ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” คือความเพียร

ถ้าเราจะสมมุจเฉตพหวนเอาครั้งเดียว เอาเลย เอาให้กิเลสขาดเลย ถ้าคิดอย่างนี้ละ กิเลสมันขาดก่อนเราคิดเลย เพราะกิเลสมันจะสร้างภาพให้เห็นว่า เออ! จริง เราได้ฆ่าแล้ว กิเลสมันนอนตายอยู่นั้นเลย โอ! นั่นตัวดำๆ เลย ชัดเจน กิเลสหลุดอีกแล้ว เพราะอะไร เพราะเราคิด เพราะเราคิดว่าเรามีปัญญา ปัญญาเราคิด กิเลสมันก็รู้เท่า มันสร้างภาพมันทำให้เราล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น เวลาพิจารณาไป เวลาพิจารณาไปแล้ว ไม่ใช่เราพิจารณาไปแล้วมันเป็นผลแล้ว เราว่ามันจะเป็นผล มันเป็นผลเพราะกิเลสมันสร้างให้ กิเลสมันสร้างผลให้ กิเลสมันหุบร่ม มันสร้างผลให้ว่าเป็นธรรมๆ แล้วมันเป็นจริงไหม

ถ้ามันเป็นจริงเราก็ต้องกลับมาพลิกแพลง กลับมาพลิกแพลงหาอุบายวิธีการชำระล้าง ต่อสู้ไปแล้วต่อสู้ไปแล้ว ถ้ามันสมดุล เวลามันขาด มันสะเทือนเลื่อนลั่น กามราคะขาดจากจิต จิตนี้เป็นพรหมจรรย์ จิตนี้จะไม่เกิดตั้งแต่เทวดาลงมา โดยเวลามันขาดนะ เวลาเป็นไสดาบันนะนี้เกิดอีก ๗ ชาติ เกิดเป็นเทวดาก็ยังเกิด สกิทาคามีมันก็ยังเกิดได้

แต่ถ้าทำลายกามราคะแล้ว มันจะไม่เกิดตั้งแต่เทวดาลงมา จิตนี้เป็นพรหมจรรย์ แล้วพิจารณาซ้ำๆ ไป สำรอกมันยังคายของมันไปเรื่อย แล้วเวลามันคายออกไป มันจะเห็นความมหัศจรรย์ จิตนี้มีมหัศจรรย์ขนาดนี้เชียวหรือ เวลาเราล้มลุกคลุกคลาน เราทุกข์เรายาก แต่เราพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป เวลามันมีผลงานขึ้นมา ทำไมมันมหัศจรรย์อย่างนี้ นี่ธรรมะสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมมันประกาศกลางหัวใจของเราละ ทำไมมันรู้มันเห็นไปหมดละ

จิตที่มันโง่เง่าเต่าตุ่นที่มันไม่มีทางออก เวลามันปฏิบัติขึ้นไป ทำไมมันมีความสามารถ มีคุณสมบัติขนาดนี้เชียวหรือ มันมหัศจรรย์นะ มหัศจรรย์ตัวเอง มหัศจรรย์ความเพียร มหัศจรรย์ความเป็นไปของใจ เวลาธรรมะมันทางร่ม มันทางร่วมสังฆธรรม เห็นไหม เวลามันขาดไปแล้วมันเป็นอกุปปธรรม มันเป็นความจริง มันมหัศจรรย์ มันลึกลับ นี่ความจริงในหัวใจ

แล้วถ้ามีสติปัญญา เรามีสติปัญญาอยู่ เราพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป มันเป็นพิเศษส่วน เศษที่มันตกค้างอยู่ในหัวใจ พิจารณาเศษส่วนจนหมด หมดไปนี่หมดไปแล้ว เพราะอะไร เพราะมันมีผู้พิจารณาใช้ใหม่ พิจารณาจนหมดแล้วนี่มันเหลืออะไรละ ว่างไปหมด ไม่มีสิ่งใดเลย ก็เลสอันละเอียด ก็เลสของกษัตริย์ ก็เลสของเจ้าวัฏจักรมันหุบร่ม มันสร้างภาพ มันหลอกดวงให้ยอมจำนนกับมัน จิตเป็นพรหมจรรย์ก็เป็นพรหมจรรย์อยู่นั้น เพราะมันเกิดบนพรหม

ถ้าตายตอนนี้มันไม่เกิดตั้งแต่กามราคะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชาสังโยชน์อย่างละเอียดใด กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี้ ๓ โลกธาตุ สิ่งทีละเอียดมันก็จะเข้าสู่สิ่งที่ละเอียด เราจะต้องมีความละเอียดรอบคอบ เราต้องมีครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์มันก็ต้องมีสติปัญญาพยายามค้นคว้า พยายามขวนขวาย หลวงตาท่านบอกว่า “เวลาท่านไปเห็นจุดและต่อม ถ้าหลวงปู่มันอยู่ ท่านจะสำเร็จวันนั้นเลย หลวงปู่มันต้องชี้เข้ามา แล้วต้องทำได้ด้วย”

แต่นี้เพราะหลวงปู่มันท่านนิพพานไปแล้ว ท่านติดตรงนี้อีก ๘ เดือน คำว่า “๘ เดือน” คือต้องค้นคว้าเองไง ค้นคว้าแสวงหาเปรียบเทียบ มันหันรีหันขวาง หันรีหันขวางในความคิดละเอียดนะ จิตลึกซึ้งนะ พรหมจรรย์อันนั้น เห็นไหม ถ้ากิเลสมันหุบร่ม กิเลสอวิชชาอันละเอียดมันหุบร่ม เราก็ไปไม่ได้ เราจะไปได้ เราจะจัดการได้ มันต้องมีความละเอียดลึกซึ้งมาก ลึกซึ้งอย่างนั้น ลึกซึ้งในหัวใจ คนที่ทำจะรู้ คนที่จำไปพูดไม่รู้ คนที่จำไปพูดก็จำคำพูดไปพูดต่อ แล้วถ้ามีสติปัญญามันก็แยกแยะของมัน มันพยายามจะสร้างเหตุผลขึ้นมา มันเป็นการก๊อบปี้ มันไม่เป็นความจริง

แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริงเพื่อใคร ความจริงเพื่อหัวใจของเรานะ เราไม่ใช่ความจริงเพื่อใครทั้งสิ้น ถ้าเราคิดอย่างนั้น เราทำอย่างนั้น เราจะได้สติปัญญาอย่างนั้นไป แล้วก็มีปฏิภาณการแยกแยะ ปฏิภาณการสื่อเท่านั้นเอง แต่มันไม่มีความจริงเลย ไม่มีความจริงเพราะอะไร ไม่มีความจริงเพราะไม่มีความจริงเลย ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันไม่มีเหตุมีผลตามความเป็นจริงใจ

เหตุผลนี้ถ้าเราศึกษามา ก็เป็นเหตุผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราเป็นกรรมฐานก็เป็นเหตุผลตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านเทศน์ไว้ แล้วเหตุผลของเราละ เพราะว่าวิทยานิพนธ์ไม่มีซ้อนกันไง วิทยานิพนธ์กับความจริงไม่มีซ้อนกันหรอก จิตนิสัยคนไม่เหมือนกัน อานาจวาสนาคนไม่เหมือนกัน การกระทำมันก็ต้องไม่เหมือนกัน แต่

ถ้าเราคิดว่า เราจะเหมือนองค์ใดองค์หนึ่ง เราคิดของเราเองว่าจะเหมือนองค์ใดองค์หนึ่งไป เราคิดเอาเอง แต่กิเลสมันเหมือนได้ใหม่ ลายมือคนไม่มีการเหมือนกัน

ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นใหม่ มันจะย้อนกลับมา ธรรมะจะทางร่มทางออก ทางออกมันก็เป็นอรหัตตมรรค ทางออกด้วยความละเอียดลึกซึ้ง เพราะว่ามันเป็นความนุ่มนวล มันจะใช้ปัญญาไม่ได้ ปัญหานี้เขาเรียกขันธ ๕ เวลาพิจารณาขันธ ๕ กามราคะ ปฏิฆะ มันเกิดจากสัญญา เกิดจากสังขาร เวลามันทำลายแล้ว ขันธมันไม่มีแล้ว จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้เป็นหนึ่งเป็นพลังงานเฉยๆ พลังงานเป็นขันธได้ใหม่ พลังงานแบ่งแยกได้ใหม่ พลังงานแบ่งแยกไม่ได้ นี่พลังงานเราจะแบ่งแยก พลังงานหยาบ พลังงานละเอียดอีกหรือ ถ้ามันเป็นพลังงาน สิ่งที่จะเข้าไปจับนั้นมันจะต้องเป็นอรหัตตมรรค เป็นปัญญาญาณ ญาณหยั่งรู้ ไม่ใช่ความคิด

ถ้าเป็นอรหัตตมรรคมันจะเป็นญาณหยั่งรู้ จะเข้าไปจับสู่ตรงนั้น นี่ธรรมะทางร่ม ทางออกด้วยปัญญาญาณ ปัญญาจับได้ จับอะไร จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ผู้ข้ามพ้นกิเลส เพราะจิตเดิมแท้เป็นตัวเกิดตัวตาย เพราะจิตเดิมแท้มาเกิดเป็นกำเนิด ๔ แต่เพราะมันไม่ได้ภาวนา จิตเดิมแท้ที่มันเป็นตัวภพ มันเป็นพื้นฐาน แต่สิ่งที่เกิดขึ้น มันเป็นจรตนิสัย มันเป็นเวรเป็นกรรมทั้งนั้น

แต่ด้วยการภาวนา ด้วยอำนาจของมรรค ด้วยอำนาจของศีล สมาธิ ปัญญา มันได้ประหัตประหาร มันได้ทำลายสังโยชน์เครื่องร้อยรัดเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา เครื่องร้อยรัดให้เป็นสถานะนั้นมันตัด! ตัด! ตัดเข้ามาเป็นขณะ เป็นขณะเข้ามา เป็นความจริง เป็นภพเป็นชาติเข้ามา เป็นความละเอียดเข้ามา จนมาถึงตัวภพ ตัวพลังงานแล้วธรรมะทางร่มออก เห็นสัจจะ เห็นความจริง ใช้ปัญญาญาณนั้นพิจารณา พิจารณาด้วยความละเอียด

ความละเอียดมันไม่ใช่ความคิด มันเป็นญาณความหยั่งรู้ สรุปลง ขณะนั้นทำลายกัน ขณะนั้น ถ้าขณะนั้น เห็นใหม่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ บุรุษ ๔ คู่ใจ เวลาบุรุษ ๔ คู่ อรหัตตมรรค อรหัตตผลก็เป็นคู่หนึ่ง การคู่หนึ่งคือการกระทำเหมือนกัน แต่ถึงที่สุดแล้วมันทำลายลงไป ทำลายภพแล้วมันเหลืออะไร มีเหมือนไม่มี ไม่มีเหมือนมี ไม่มี ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๕ ปี เอาอะไรมาพูด ถ้ามี มีกิเลสมันครอบงำ มีเหมือนไม่มี ไม่มีเหมือนมี แล้วมันเป็นอย่างไร เห็นใหม่ มันถึงเหนือโลกไป คำว่า “เหนือโลกๆ” เหนือโลกเพราะคุณธรรม เหนือโลกเพราะมีสัจธรรม เหนือโลกมีการประพฤติปฏิบัติอันนั้นตามความจริงอันนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เรามาวัดมาวาเรามาประพฤติปฏิบัติกัน พระบรมมาๆ ก็เพื่อจะหาทางออกให้ได้ แต่ทางออกต้องเป็นทางออกของเรา ครูบาอาจารย์ท่านเป็นของท่าน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมสาธาณะๆ เพราะองค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเขอ แล้วเราศึกษามา ศึกษา เรามีสิทธิศึกษา เรามีสิทธิที่จะไต่ตรอง เรามีสิทธิที่จะมาพิจารณา

แต่เวลาเป็นจริงๆ มันต้องมีคุณธรรมของเราสิ มันเป็นคนธรรม ไม่ต้องไปให้เหมือนใคร อย่างกลัวว่าจะไม่เหมือนใคร เราต้องการความจริง ต้องการสัจธรรม ต้องการศีล สมาธิ ปัญญา ต้องการสัจธรรมอันนี้มาเพื่อประหัตประหารสสารอกกายกิเลสของเราออกไป เป็นวิทยานิพนธ์ของเรา เป็นการกระทำของเรา เป็นมรรคเป็นผลของเรา มันจะเหมือนใครไม่เหมือนใคร เอาความจริงอันนั้นมาพูด

ถ้าเอาความจริงมาพูดมันจะเป็นความจริง แต่ถ้าเอาความจำมาพูด วงกรรมฐาน ครูบาอาจารย์ท่านรู้กันนะ ใครปฏิบัติอย่างไร ใครทำอย่างไร นั่นคือวิทยานิพนธ์ แล้วเอ็งเอาสิ่งนั้นมาพูด ครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จริง ท่านรู้ว่าสิ่งนี้ลอกเลียนสิ่งนี้ไม่เป็นความจริง ไม่เป็นความจริงมันก็เป็นความหลง ทำให้การประพฤติปฏิบัติของผู้้นั้นมันไม่ก้าวเดิน แล้วคิดดูสิ เราปฏิบัติเพื่อคายความหลงใช่ไหม เราปฏิบัติเพื่อจะชำระล้างไหม เราไม่ใช่ปฏิบัติเพื่อลบล้างตัวเอง

ถ้ามันหลงนะ มันเป็นธรรมะของครูบาอาจารย์ แต่เราลบล้างตัวเอง ตัวเองไม่ได้อะไรเง เราเอาแต่ธรรมะของครูบาอาจารย์ เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราไม่ได้อะไรเลย เอวัง